ਸ਼ਿਸ਼ਪਾਲ @ ਸ਼ਿਸ਼ੂ

ਬਨਾਮ

ਰਾਜ (ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ. ਦਿੱਲੀ)

(2015 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1053)

ਜੁਲਾਈ 11, 2022

[ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ ਅਤੇ ਐਮ. ਐਮ. ਸੁੰਦਰੇਸ਼, ਜੇ.ਜੇ.]

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 -- ਧਾਰਾ 302, 34 – ਕਤਲ – ਪੀੜਿਤ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ4 ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਅੱਗੇ ਕਤਾਰ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ – 42 (ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ) ਨੇ ਪੀੜਿਤ ਉੱਤੇ ਛੁਰੇ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਪੀੜਿਤ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ – ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਪੀੜਿਤ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਕਤਾਰ ਤੋਂ ਖਿੱਚ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਰ/ਵ ਧਾਰਾ 34 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ – ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਇਹੀ ਫੈਸਲਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ – ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ (A1 ਅਤੇ A3) ਨੇ ਅਪੀਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ – ਫੈਸਲਾ: ਦੋਨੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਦੇ ਟੈਸਟ ਲਈ ਗੈਰ-ਸਹਿਯੋਗ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਿ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਉੱਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੇਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ – ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਸੰਸਕਰਣ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ – ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਮਾਮਲਾ ਸੰਦੇਹ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ – ਦੋਸ਼ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਕਿ ਦੋਨੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਦੋਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੋਨੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਦੇ ਟੈਸਟ ਲਈ ਗੈਰ-ਸਹਿਯੋਗ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਿ ਅਫਸੋਸ ਨਾਲ, ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਖਰਕਾਰ, ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਦਾ ਟੈਸਟ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਨਾਲ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਬਤ ਕਰੇ

ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ. ਦੋਨੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਬੋਝ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ1 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰ ਦੱਸੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਪੀਡਬਲਯੂ3 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਗਵਾਹੀ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦਾ ਸੰਸਕਰਣ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਫਿਰ ਵੀ, ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ

ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਕਤ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਖਿਲਾਫ ਧਾਰਾ 302 ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 34 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਫਰੇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚਾਰਜ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰਚਨਾਤਮਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਸੂਰਵਾਰ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਸਮੱਗਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 34 ਆਈਪੀਸੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਬੂਤ ਦਾ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 126]

ਤਰਸੇਮ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ (1994) 3 ਸੱਪ ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 367; ਰਾਜੇਸ਼ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ 2021 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 150; ਵਾਡਿਵੇਲੂ ਥੇਵਰ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਰਾਜ [1957] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 981; ਜਾਦੇਸਿੰਗ ਸਿਹਾਈ ਆਵਾਸੀਆ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (2022) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 545 - ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ

[1957] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 981 ਪੈਰਾ 7 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1053 ਦਾ 2015।

ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਿਨਾਂਕ 28.05.2014 ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 768 ਦਾ 2011 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਨਾਲ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 81 ਦਾ 2018।

ਸਿੱਧਾਰਥ ਯਾਦਵ, ਅਵਿਨਾਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਕੇ. ਸਰਦਾ ਦੇਵੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਜੈਅੰਤ ਕੇ. ਸੂਦ, ਏ.ਐਸ.ਜੀ., ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਨੀਲਾ ਕੇਦਾਰ ਗੋਖਲੇ, ਰਾਜਨ ਕੁਮਾਰ ਚੌਰਾਸੀਆ, ਕਾਰਤਿਕ ਜੇ., ਰਣਦੀਪ ਸਚਦੇਵਾ, ਰਾਜੀਵ ਵਾਸਨ, ਰਜਤ ਨੈਰ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕਰ, ਬੀ. ਵੀ. ਬਲਰਾਮ ਦਾਸ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ

ਐਮ. ਐਮ. ਸੁੰਦਰੇਸ਼, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ.

1. ਇਹ ਦੋ ਅਪੀਲਾਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ A1 ਅਤੇ A3 ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਆਈਪੀਸੀ') ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਪੜ੍ਹਨ ਸਮੇਤ ਧਾਰਾ 34 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਲਈ

ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਉਲਟਣ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਵਾਧੂ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ (ਪੂਰਬ) ਐਫਟੀਸੀ: ਈ-ਕੋਰਟ, ਕਰਕਰਡੂਮਾ ਕੋਰਟ, ਦਿੱਲੀ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਤਿੰਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਸਿਰਫ ਦੋ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ। ਧਾਰਾ 34 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਦੱਸੇ ਗਏ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਕੰਮ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਅਸੀਂ ਇਕ ਸਾਂਝਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ।

2. 10.01.2010 ਨੂੰ ਲਗਭਗ 8.00 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ4 ਇੱਕ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਕਤਾਰ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। A-2 (ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ) ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਇੱਕ ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ ਜ਼ਖਮ ਕਾਰਨ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ। ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਦੀ ਕਤਾਰ ਤੋਂ ਖਿੱਚ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਸਨ।

3. ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ, ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ 22 ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਚਾਅ ਵੱਲੋਂ 8 ਦੁਆਰਾ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ1 ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸਵੀਕਾਰ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਾਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਸੰਸਕਰਣ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਘਰ ਆਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ, ਭਾਵ, ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1053 ਦੇ 2015 (A-1) ਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਘਰ ਅੰਦਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਠਿਕਾਣੇ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। A-1 ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅਮਿਤ (A-2) ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਛੱਡ ਗਏ, ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਲੱਭਿਆ, ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ A-1 ਨੂੰ A-2 ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ। ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਹੋਰ ਗਵਾਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 12.01.2010 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ A-1 ਅਤੇ A-2 ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਹ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ P.W.11, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ 9.15 ਵਜੇ ਤੱਕ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਹੋਰ ਗਵਾਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ5 ਦੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜੋ ਇਤਫਾਕਨ ਮੁਖਾਲਫਤੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

4. ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ1 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ A1 ਅਤੇ A2 ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਜਤਾਏ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ A ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮੋਟਿਵ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ।

5. ਪੀ.ਡਬਲਿਊ2 ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਦੇ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅੰਗੂਠੇ ਦੀ ਛਾਪ ਲਈ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਿ ਨਿਤਿਨ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ4) ਘਟਨਾ ਦੇ ਦਿਨ ਅਰਥਾਤ 10.01.2010 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 7.00 ਤੋਂ 10.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ, ਇਮਪੀਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਵੀ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੌਣ ਚਲੇ ਗਏ।

6. ਪੀ.ਡਬਲਿਊ3 ਅਭਿਯੋਜਨ ਦਾ ਸਟਾਰ ਗਵਾਹ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਕ ਮੁੱਦੇ A-1 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਗਵਾਹ ਇਕ ਅਨੁਭਵੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸੱਤ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਰਕਮ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਠੀਕ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੂਤ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ3 ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ A-2 ਅਤੇ A-3 ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਘਸੀਟ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ A-2 ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਛੁਰਾ ਮਾਰਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, A-1 ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਇਨਕਾਰ ਸੀ। ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ, ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਪੈਦਲ ਭੱਜ ਗਏ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਹੋਰ ਗਵਾਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਇਕ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਜੇਬਕਤਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਇਸ ਲਈ ਵਾਪਰੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਜੇਬ ਕੱਟੀ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਥਿਊਰੀ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਹੈ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਸਟਾਕ ਗਵਾਹ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ "ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਠਾ ਇਕ ਤੱਥ ਹੈ" ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਅਧੀਨ। ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ, ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ3 ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜੋ ਇਕਲੌਤਾ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਿਆ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਰਸੇਮ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, 1994 ਸੁਪ (3) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 367.

“18. ਨਿਪਟਾਉਣ ਲਈ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਈ ਇਕੋ ਇਕ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਹੈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਖੁਲਾਸਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਸਨੇ ਕੱਪੜੇ ਉਸ ਦੀ ਬਿਨਾਹ 'ਤੇ ਬਰਾਮਦ ਹੋਣਾ। ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 27 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਸਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨਾ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੀ ਦੁਰਭਾਗਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਗਵਾਹ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਟਾਕ ਗਵਾਹ ਕਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਸਨੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਬਾਰੇ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ 9, ਪੀ.ਡਬਲਿਊs 8 ਅਤੇ 30, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ's 2 ਅਤੇ 3 ਵਰਗੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕੜੀਆਂ ਜੋ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਕਿ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਚੇਨ ਪੂਰੀ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਦ ਪੀ.ਡਬਲਿਊs 2 ਅਤੇ 3 ਦੇ ਸਬੂਤ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਮੁੱਖ ਸਥਿਤੀ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਿਵੇਕਲੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਕਮਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂਜ਼ 2 ਅਤੇ 3 ਇੰਚ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਟਿਆ ਟੋਆ ਪਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ 18 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ ਸੀ। 10-1974, ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

7. ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਵੀ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ3 ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਗ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਰੇਗਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਬੇਸਮਝੀ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸ. ਰਾਜੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ. v. ਉੱਤਰ

ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ, 2022 SCC ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ 150, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਲਾਸੀਕਲ ਫੈਸਲਾ ਵਦੀਵੇਲੂ ਥੇਵਰ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਸਟੇਟ, 1957 SCR 981 ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ,

"ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ:

20. ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗੀਕਰਣ ਬਾਰੇ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਾਮਤ: (i) ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ, (ii) ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਮੰਜ਼ੂਰ, ਅਤੇ (iii) ਨਾ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਮੰਜ਼ੂਰ। ਜੇ ਸਬੂਤ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਇਸ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਨੂੰ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਬੂਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਜਦੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਨਾ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਮੰਜ਼ੂਰ, ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸਾਂ ਦਾ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫੈਸਲਾ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਵਡਿਵੇਲੂ ਥੇਵਰ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਰਾਜ, 1957 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 981:

"ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਤਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾਈ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਸਥਾਰਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਹੀ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 134 ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਥ ਦੇ ਸਬੂਤ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ"। ਲੈਜਿਸਲੇਚਰ ਨੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1872 ਵਿੱਚ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸੰਭਵਤਃ ਪੇਸ਼ੋਪੇਸ਼ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਉਚਿਤ ਵਿਚਾਰ ਉਪਰੰਤ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦੇ ਸਬੂਤ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਬੂਤ — 9ਵੀਂ ਐਡੀ., ਪੰਨਾ 1100 ਅਤੇ 1101 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਉੱਤੇ ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਈ ਕਾਨੂੰਨ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਲੈਜਿਸਲੇਚਰ ਨੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਾਮਾਨਿਆ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਵਾਦ ਤੈਅ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ ਉਸ ਵਧੀਆ ਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਤੌਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਗਿਣਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ"। ਸਾਡੇ ਲੈਜਿਸਲੇਚਰ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਣਤੀ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਅਕਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜੋ ਅਸਾਮਾਨਿਆ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਲੈਜਿਸਲੇਚਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾਈ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ 'ਤੇ ਅੜੀ ਰਹੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਜਿੱਥੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਹੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਉਪਲਬਧ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ।

ਇੱਥੇ ਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੱਜ ਦੀ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਖੇਡ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਾ ਹਰ ਇੱਕ ਕੇਸ ਦੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅੜਚਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਵੀ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨਾਲ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਲਈ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਸਥਾਪਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਜਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨਾਲ ਹੀ ਚਿੰਤਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਮਾਤਰਾ ਨਾਲ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੋਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗਵਾਹੀ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ:

(1) ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ।

(2) ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਭਰੋਸੇਯੋਗ।

(3) ਨਾ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਭਰੋਸੇਯੋਗ।

ਸਬੂਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ — ਇਹ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਜਾਂ ਵਿਆਜ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੈ, ਅਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਦੇ। ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਤੀਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਗਵਾਹੀ, ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਪਰੋਕਸੀ ਦੁਆਰਾ, ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਦੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਖਤਰਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਮੌਖਿਕ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਥ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਨਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਿਤ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਵਿਵਾਦਿਤ ਤੱਥ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਵਾਭਾਵਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਤੌਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਖਿਕ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਦਾਗਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਇਸ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਹਨ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਯੌਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਜਾਂ ਇੱਕ ਮੁਕਰਾਰ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ; ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਮਾਮਲੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਮੌਖਿਕ ਗਵਾਹੀ, ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਵ ਦੁਆਰਾ, ਸ਼ੱਕ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ,

ਜੋ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਇਕੋ ਇੱਕ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਬੂਤ ਹੈ।

8. ਪੀ.ਡਬਲਿਊ4 ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ2 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਮੌਜੂਦਾ ਗਵਾਹ ਨਾਲ ਸਖਤ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਭਾਵੇਂਕਿ, ਇਹ ਗਵਾਹ ਇੱਕ ਅੱਖੋਂ-ਦੇਖਿਆ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵੀ ਸੰਦਿਗਧ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ11 ਨੇ ਵੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ। ਇਸ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਸਬੂਤਬੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਧਮਕਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਗਵਾਹ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਪਿਨ, ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਅਸਲੀ ਭਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਾਵੇਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਾਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 11.01.2010 ਜਾਂ 12.01.2010 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ A1 ਅਤੇ A2 ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

9. ਪੀ.ਡਬਲਿਊ5 ਉਹ ਗਵਾਹ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸੈੱਲਫੋਨ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਲਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ **ਪੀ.ਡਬਲਿਊ5 ਵੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ1 ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ** ਪੀ.ਡਬਲਿਊ4 ਵੀ।

10. ਪੀ.ਡਬਲਿਊ6 A1 ਦਾ ਭਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਵਰਤਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਘਟਨਾ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇਸ ਵਾਹਨ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਰ ਕਰਕੇ ਭੱਜ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਵੀ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ3 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਹੀ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੈਦਲ ਹੀ ਭੱਜ ਗਏ ਸਨ।

11. ਪੀ.ਡਬਲਿਊ11 ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ, ਸਮੇਤ ਪੀ.ਡਬਲਿਊs 1, 2, ਅਤੇ 4 ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ, ਭਾਵੇਂਕਿ ਉਹ 8.50 ਪੀ.ਐਮ. ਤੋਂ 9.15 ਪੀ.ਐਮ. ਤੱਕ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਹ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੁੱਖ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਕਿ ਅੱਖੋਂ-ਦੇਖਿਆ ਗਵਾਹ ਇੱਕ ਤੀਰਥ ਰਾਮ ਸੀ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ3 ਦਾ ਪਿਤਾ। ਭਾਵੇਂਕਿ ਇਹ ਗਵਾਹ ਜਾਂਚ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਗਵਾਹੀ ਦਫਾਵੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਭਿਯੋਗ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸੰਸਕਰਣ ਬਦਲਿਆ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ3 ਹੀ ਅੱਖੋਂ-ਦੇਖਿਆ ਗਵਾਹ ਸੀ।

12. **ਪੀ.ਡਬਲਿਊ20 ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ** ਪੀ.ਡਬਲਿਊ11 ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਸੰਭਾਲੀ। ਉਹ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ9 ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ A1 ਅਤੇ A2 ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਕਵਰੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਸਵਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਰਿਕਵਰੀ

ਮਹਾਜ਼ਰ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਚੇਤ ਹਾਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ,

ਮਜ਼ਬੂਤ ਸ਼ੱਕ ਇਸ ਗੱਲ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਏ2 ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਗਈ ਛੁਰੀ ਏ1 ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 27 ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਤੇ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਥਿਤ ਬਰਾਮਦਗੀ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

13. ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਅਧੀਨ ਉਪਲਬਧ ਸਬੂਤ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 34 ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ, ਪਰ ਇੱਕ ਰਚਨਾਤਮਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਗ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਾ ਕੇਵਲ ਘਟਨਾ, ਪਰ ਸਾਂਝੀ ਮਨਸ਼ਾ, ਨੂੰ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। **ਜਸਦੀਪ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਜੱਸਾ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ**, (2022) 2 **ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 545 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 34 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆ:**

"17. ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਜਾਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਜੋ ਧਾਰਾ 34 ਆਈਪੀਸੀ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕੀਏ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਹੁਣ ਹੈ।

18. ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਸਾਂਝੀ ਮਨਸ਼ਾ ਦੇ ਅਗਾਊ" ਵਾਕਾਂਸ਼ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਬਾਰਨਸ ਪੀਕਾਕ, ਸੀ.ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਇੱਕ ਬੈਂਚ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਗੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਰ. ਵੀ. ਗੋਰਾ ਚੰਦ ਗੋਪੇ [ਆਰ. ਵੀ. ਗੋਰਾਚੰਦ ਗੋਪੇ, 1866 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਕੈਲ 16] ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਭਵਤ: ਧਾਰਾ 34 ਆਈਪੀਸੀ ਵਿੱਚ 1870 ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੋਧ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਸੇਜ ਇਸ ਸੰਭਵਤ: ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ: (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਕੈਲ)

“ਇਹ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਦੇ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਉਸਨੂੰ ਦੂਰ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ, ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੁਆਰਾ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕੁੱਟਣਾ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਦ ਅਮੋਰਡੀ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਆਬਜੈਕਟ ਅਤੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਸਿਰਫ਼ ਸੀ ਚੋਰੀ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਥਾਨਾ ਲੈ ਜਾਓ, ਅਤੇ ਇਹ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਆਮ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਕੁੱਟਮਾਰ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਨ ਮੌਜੂਦ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ, ਜਦੋਂ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝੀ ਹੋਈ ਕੰਪਨੀ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ, ਬਿਨਾਂ ਗਿਆਨ ਜਾਂ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਦੂਜਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਏ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਉਹ

ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ ਇਸ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰੋ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਰੇਗਾ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨਾ ਬਣੋ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ। ਪਰ ਜੇ ਕਈ ਬੰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਫੜਨ ਅਤੇ ਲੈਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਬਾਹਰ ਚੋਰੀ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਥਾਣੇ ਲੈ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਅਤੇ ਬਦਸਲੂਕੀ ਕਰੋ ਬੇਰਹਿਮ ਅਤੇ ਹਿੰਸਕ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜ਼ਾਲਮ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਸਕ ਆਚਰਣ, ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਜਿੱਠਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਸਨ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਕੁੱਟਣਾ ਇੱਕ ਆਮ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸੀ. ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਨਹੀ ਹੈ ਸਬੂਤ ਸੀ, ਉਹ ਸਭ ਜੋ ਮੈਂ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਜੋ ਹਨ ਮੌਜੂਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੁਆਰਾ ਹਰ ਕੰਮ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਜੋ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹੋਣ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹਨ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਵਜੋਂ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ”

19. ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ 34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਨਾਲ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 33 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਨਾ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 33 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਇੱਕ ਲੜੀ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਇਕਾਈ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸਮੋਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 34 ਤੋਂ 39 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਇੱਕ ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। "ਛੱਡਛਾੜ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਛੱਡਛਾੜਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵੀ ਇੱਕ ਛੱਡਛਾੜ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਕੰਮ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

20. ਧਾਰਾ 34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਮਨਸ਼ਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜੋ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਤੋਂ ਹੋਰਾਂ 'ਚ ਸਮਾਹਿਤ ਅਤੇ ਆਯਾਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਸਾਂਝੀ ਮਨਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਭਿਯੋਜਨ 'ਤੇ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨੂੰ ਠੋਸ, ਮਜ਼ਬੂਤ, ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਜੋ ਧਾਰਾ 34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਪਰਯਾਪਤ ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਜਾਂਚਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਥੇ ਵਿਕਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ।

21. ਜੋ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਸਾਂਝੀ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਸਬੂਤ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

22. ਇਹ ਇੱਕ ਟੀਮ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੇ ਖੇਡ ਵਰਗੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਕਈ ਖਿਡਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਕਸ਼ਕ, ਮਿਡ-ਫੀਲਡਰ, ਸਟ੍ਰਾਈਕਰ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਗੋਲਕੀਪਰ। ਇੱਕ ਸਟ੍ਰਾਈਕਰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਇੱਕ ਗੋਲਕੀਪਰ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਚ ਦਾ ਨਤੀਜਾ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਜਿੱਤ ਜਾਂ ਹਾਰ, ਸਾਰੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ

ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਰੋਲ ਹੋਣ। ਇੱਕ ਗੋਲ ਸਕੋਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਨਤੀਜਾ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਇਆ, ਨਤੀਜਾ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਂਝਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਤਰਕ ਧਾਰਾ 34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਨੀਂਹ ਹੈ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ।

23. ਧਾਰਾ 34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਅਗਾਊ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਚੇਤਨ ਮਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ "ਉਸ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਅਗਾਊ" ਕੰਮ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਬੂਤ ਲਈ ਖੋਜ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਉੱਤੇ ਹੈ ਕਿ ਸਹੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਉੱਤੇ ਨਤੀਜੇ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਬੂਤ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਸਬਸਟੈਂਟਿਵ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

24. ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ, ਜਿਸਮਾਨੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਇੱਕ ਉਸਾਰੇ/ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੁਝ ਅਪਵਾਦ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਖਰੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਸ-ਦਰ-ਕੇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

25. ਸ਼ਬਦ "ਅੱਗੇ" ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਤਰੱਕੀ ਜਾਂ ਤਰੱਕੀ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ.

26. ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਧਾਰਾ 34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਦਾਇਰੇ 'ਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਜੋ ਇਸ 'ਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਨੈਕਟੀਵਿਟੀ ਵਾਲੇ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧਿਕਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਤੱਥ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਅਪਰਾਧ। ਅਜਿਹਾ ਇਰਾਦਾ ਸਹਾਇਤਾ, ਉਤਸ਼ਾਹ, ਲੋੜੀਂਦੇ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣਾ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗਿਆਨ।

27. ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਬੂਤ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਆਮ ਇਰਾਦਾ ਧਾਰਾ 34 ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ., ਅੱਗੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ। ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਰਗਰਮ ਭਾਗੀਦਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਵੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਤੱਥ ਦੇ ਇੱਕ ਹੈ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ, ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਜੁਰਮ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ

ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਅਪਰਾਧ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕੇ ਬਿਨਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ a ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਾਲਾਤ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਇੱਕ ਪੂਰਵ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋਵੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ. ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ, ਇਹ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ. ਇਹ ਨਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਇੱਕ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਬੂਤ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ।"

14. ਕਿਹੇ ਗਏ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ ਕਿ ਦੋਨੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੋਨੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਨਾ ਲੈਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਅਰਥ ਕੱਢਿਆ। ਅਫਸੋਸ ਨਾਲ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਆਖਰਕਾਰ, ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਸਿਰਫ ਜਾਂਚ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਨਾਲ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਮਾਮਲਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਸਾਬਤ ਕਰੇ। ਦੋਨੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਿਊ1 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਪੀਡਬਲਿਊ3 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਆਪ ਹੀ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਖ ਦਾ ਸੰਸਕਰਣ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਫਿਰ ਵੀ, ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਅਭਿਯੋਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਖਿਲਾਫ ਧਾਰਾ 302 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਧਾਰਾ 34 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 34 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਮਾਣਾਤਮਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਸਮੱਗਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 34 ਆਈਪੀਸੀ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਬੂਤ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ।

15. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਡਿਵੀਜਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਕਰਕਰਡੂਮਾ ਕੋਰਟ, ਈ-ਕੋਰਟ, ਐਫਟੀਸੀ: ਈਸਟ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨਜ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਵ੍ਰਿੱਤ ਹਾਂ। ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate